

SIFIR ATIK SERÜVENİ

ZERO WASTE JOURNEY

Okan BAHİRİOĞLU

SIFIR ATIK SERÜVENİ

Okan BAHRIÖĞLU

*Sıfır Atık Uygulamaları Daire Başkanı
T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı*

Özet

Dünya genelinde var olan tüketim çılgınlığına dur demek insanlık olarak hepimizin asli görevidir. Tam da bu noktada 2017 yılında başlattığımız sıfır atık hareketi ile bir çok çevre sorununun çözümü noktasında harekete geçilmiş oldu. Sıfır atık hareketi ile sürdürülebilir bir kaynak ve atık yönetimini benimsenerek, israftan kaçınmak, atığın önlenmesi, azaltılması, yeniden kullanılması ve geri dönüştürülmesi hedeflenmiş oldu. Elde edilen kazanımlarla hem çevre korunmuş hem de ekonomimize ciddi katkılar sağlanmış oldu. Göstermiş olduğumuz bu çaba diğer dünya ülkelerinde de karşılık buldu ve Birleşmiş Milletler 77'nci Genel Kurulunda sıfır atık ile ilgili kararlar alındı. 30 Mart'ın Uluslararası Sıfır Atık Günü ilan edilmesi ile artık tüm dünyaya yayılan sıfır atık hareketi, insanlığın çevrenin korunmasında atmış olduğu en önemli adımlardan biri olmuştur.

Anahtar Kelimeler

Sıfır atık, Geri dönüşüm, Yeniden kullanım, Atık yönetimi, Sürdürülebilirlik, 30 Mart

ZERO WASTE JOURNEY

Okan BAHİRÖĞLU

Head of Zero Waste Implementation Department

Republic of Türkiye Ministry of Environment, Urbanization and Climate Change

Abstract

It is our primary duty as humanity to put a stop to the consumption frenzy around the world. At this point, with the zero waste movement we launched in 2017, we have taken action to solve many environmental problems. By adopting a sustainable resource and waste management with the zero waste movement, it was aimed to avoid waste, prevent, reduce, reuse and recycle waste. With the gains achieved, both the environment was protected and serious contributions were made to our economy. This effort we have shown has been reciprocated in other countries of the world and decisions on zero waste were taken at the 77th General Assembly of the United Nations. With March 30 being declared International Zero Waste Day, the zero waste movement, which has now spread all over the world, has been one of the most important steps taken by humanity in protecting the environment.

Keywords

Zero waste, Recycling, Reuse, Waste management, Sustainability, March 30

1. Giriş

Tüm dünyada endişe verici boyutlara ulaşan çevre kirliliği, insanlığın řu anda yaşamakta olduğu en önemli sorunlardan biridir. Dünya genelinde var olan tüketim çılgınlığı doğal kaynaklarımızı tüketiyor ve ekosistemimize ciddi zararlar veriyor. Hâlihazırdaki bu üretim ve tüketim çılgınlığı durdurulamazsa gelecek nesillerimize yaşanabilir bir çevre bırakma fikri hayal olacaktır.

Dünya Bankası verilerine göre dünyada 2020 yılında yaklaşık 2,24 milyar ton belediye atığı oluşmuştur. Dünya çapında, kişi başına günde üretilen atık, 0,74 kilogram olup bu değer 0,11 ila 4,54 kilogram arasında değişmektedir. Mevcut eğilimler devam ederse, 2050 yılına kadar yılda 3,88 milyar ton atık oluşması beklenmektedir.

Ülkemizde 1995 yılında oluşan belediye atığı miktarı 17 milyon ton dolaylarında iken 2020 yılında 32,3 milyon tona ulaşmuştur. 2023 yılında ise bu miktarın 38 milyon tonun üzerine çıkacağı öngörülmektedir. Atık oluşumunu önlemek, atıklarımızı kontrol altına almak, atıkları geri dönüşüm sürecine sokmak, gelecek nesillere tertemiz bir dünya bırakmak için Ülkemizde uzun yıllardır başarlı çalışmalar yürütölmektedir.

Dünya sağlık örgütünün verilerine göre Dünya’da yıllık üretimin 3’te 1’i israf edilmektedir. Pek çok ülke bu konuda çeşitli çözüm arayışları içerisinde.

Tam da bu noktada kaynaklarımızı korumak, gelecek nesillerin bir emaneti gibi görüp emanete sahip çıkmak için “Al, Kullan, At” felsefesi ile hareket eden doğrusal ekonomiden, üretim ve tüketim süreçlerinde kaynakların korunduğu bir model olan döngüsel ekonomiye geçiş yapmak için sıfır atık yaşam modelini benimsenmesi gerekmektedir.

2. Proje Nasıl Başladı?

Türkiye olarak yürütmüş olduğumuz çalışmaların sürdürülebilirliğini sağlamak, kaynakları verimli kullanmak, gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakmak amacıyla ölkemizin vizyon projesi Sıfır Atık Projesini 2017 yılında başlatılmıştır. Çevre, şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlık Binası, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında pilot olarak hayata geçirilen proje dalga dalga yayılmıştır. Sıfır atık hareketi ile Ülkemizin diğer ölkelere, önderlik etmek, şehirlere ilham vermek için bir rol modeli oluşturması ve kentlerimizde sıfır atığın uygulanması, kamuoyunun bilinçlendirilmesi, farkındalık ve sosyal birlikteliğin oluşturulması ve iyi uygulamaların tanıtılması misyonu doğrultusunda faaliyet göstermeyi amaçlanmıştır.

Türkiye Ulusal Atık Yönetimi ve Eylem Planımıza göre ölkemizde toplanan atıkların yaklaşık %50’sini organik, %25’ini ise plastik, cam, kağıt ve metal atıklar oluşturmaktadır. Göröldüğu üzere atıklarımızın çok büyük bir kısmı değerlendirilebilir, yani geri kazanılarak hammadde olabilecek, yeni ürünlere dönüştürölebilecek nitelikte atıklardır.

Sıfır atık hareketinin 5. yılını geride kalmıştır. Bu süreçte 81 ilimiz için il sıfır atık yönetim planları oluşturulmuş, sektörler için 11 adet uygulama kılavuzu hazırlanmıştır. Sistem kurulan bina sayısı 168 bine, eğitim alan kişi sayısı 19,4 milyona ulaştı, 2017 yılında %13 olan geri kazanım oranı ise %30,13'e yükselmiştir. 2023 yılında bu oranın %35'e ve 2035 yılında ise %60 seviyelerine çıkarılması hedeflenmiştir.

Hali hazırda 25,4 milyon ton kağıt-karton, 6,6 milyon ton plastik, 2,6 milyon ton cam, 0,7 milyon ton metal ve 10,2 milyon ton organik ve diğer geri dönüştürülebilir atıklar olmak üzere toplamda yaklaşık 45,5 milyon ton geri kazanılabilir atık ekonomiye kazandırılmıştır.

Toplanan atıklardan, 96 milyar TL ekonomik kazanç sağlanmış, 703 milyon kWh enerji tasarrufu, 711 milyon m³ su tasarrufu sağlanmıştır. İlave olarak, 82 milyon m³ depolama alanından tasarruf sağlanmış, 4,9 milyon ton sera gazı salımı önlenmiş, 432 milyon ağaç kurtarılmıştır.

Ülkemizde %50 oranında oluşan biyobozunur atıkların oluşumunun azaltılması ve en iyi şekilde yönetimi sağlandığı takdirde atık sorunu büyük ölçüde tamamlanmış olacaktır. Bu kapsamda yapılan düzenlemelerle biyobozunur atıkların ayrı biriktirilmesine yönelik alt yapı çalışmaları yapılmaktadır, iyi uygulamalar kapsamında pazar yerleri ve hallerde atık durumundaki sebze ve meyveler ayrılarak kullanılabilir durumda olanlar ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmaktadır, kullanılmayacak durumda olanlar ise kompost işlemine tabi tutulmaktadır. Bununla birlikte Sıfır atık bahçeleri, sıfır atık kafeleri, sıfır atık marketleri ve sıfır atık kulüpleriyle sıfır atığı yaygınlaştırılmaktadır.

Tüm dünyada plastik kirliliğinin tehdit oluşturduğu günümüzde 8 milyar nüfuslu dünyamızda kişi başına günde bir pet şişede su tüketildiği düşünüldüğünde, yılda 30 milyon ton plastik atık oluştuğu görülmektedir. Bu atığın oluşumunun engellenmesi durumunda yaklaşık 1 milyar ton sera gazı salımını da önlenmiş olacaktır.

Ülkemizde de Plastik Poşetlerin Ücretlendirilmesi Uygulaması 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren yürütülmektedir. Söz konusu uygulama ile 2019-2022 yıllarında plastik poşet kullanımında yaklaşık %62,5'lük azalma gerçekleştirilmiş ve bu azalma oranıyla plastik poşet kaynaklı 760.000 ton plastik atığın oluşumu ile yaklaşık 31.500 ton sera gazı salımını da engellemiştir. Ayrıca, halkın konuya ilişkin bilgi ve farkındalık seviyesi oluşmuş, ciddi anlamda davranış değişikliği gerçekleşmiş ve toplumda çok kullanımlık taşıma ekipmanı (bez çanta, file vb.) kullanımı yaygınlaştırılmıştır.

3. Sonuç

Sıfır atık, aynı zamanda tüm kaynakların sürdürülebilir Şekilde kullanılması için sistemlerin yeniden tasarlanması ve alışkanlıkların deđiŐtirilmesi ile ilgilidir. Bu, atığın tasarlandığı, ürünlerin uzun süre dayanacak Şekilde retildeği ve doğal sistemlere sayđı duyulduğu ve korunduğu döngüsel bir ekonomiye doğru ilerlemekle ilgilidir. lkemizin yeŐil kalkınma alanındaki vizyonuna katkı sağlamada ve 2053 iklim nötr hedefine ulaŐmasında döngüsel ekonomiye geçiŐin sağlanması oldukça önemli ve önceliklidir.

Sıfır atık, Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından 9, 11, 12, 13 ve 14. Hedeflerinin ilerlemesine de katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda da BM Genel kurulunda ‘‘Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi’ni İlerletmek için Sıfır Atık GiriŐimlerinin TeŐvik Edilmesi’’ baŐlıklı karar oybirliğiyle kabul edilmiŐtir. 105 ülkenin ortak sunucu olduğu karar, sıfır atık giriŐimleri yoluyla sürdürülebilir kalkınma çabalarını ele almaktadır. Ayrıca kararda, en iyi uygulamaların ve baŐarı öykülerinin yaygınlaŐtırılması yoluyla yerel ve ulusal sıfır atık giriŐimlerinin teŐvik edilmesi, ye lkeler, BM sisteminin kuruluŐları ve diğer uluslararası ve bölgesel kuruluŐlar her düzeyde sıfır atık giriŐimlerini uygulamaya teŐvik edilmiŐ ve 30 Mart günü ‘‘Uluslararası Sıfır Atık Günü’’ ilan edilmiŐtir.

30 Mart’ın uluslararası Sıfır atık günü ilan edilmesiyle tüm dünyanın katılım ve katkı sağlaması küresel bir akımın baŐlangıcı olması da hayati bir öneme sahiptir. Bu da sıfır atığın benimsendiğini ve baŐarısını bir kat daha arttırdığının kanıtıdır.

Dünyamızın karŐı karŐıya kaldığı risk ve tehditlerin her biri ile mücadele etmenin en temel insani görevlerimizden biri olduğunun bilincindeyiz. Çevreyi korumak, farkındalık oluŐturmak aynı zamanda bir zihniyet deđiŐimini de gerektirmektedir.

4. Kaynaklar / References

<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/35998> (21.07.2023)

<https://www.tarimorman.gov.tr/Haber/4141/Dunya-Genelinde-Uretilen-Gidanin-Ucte-Biri-Israf-Ediliyor>(21.07.2023)

<https://ambalaj.org.tr/tr/ambalaj-ve-cevre-daha-az-enerji-daha-az-malzeme-daha-cok-ambalaj> (21.07.2023)

Yazar Hakkında / About Author

Okan BAHİRİOĞLU | Sıfır Atık Uygulamaları Daire Başkanı |

T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı | okan.bahrioglu[at]csb.gov.tr

Okan BAHİRİOĞLU, 2008 yılında Atatürk Üniversitesi Çevre Mühendisliği bölümünden mezun oldu. 2010 yılında Çevre ve Orman Bakanlığı Kars İl Müdürlüğünde meslek hayatına başladı. 2 yıl çalıştıktan sonra 2012-2017 yılları arasında Şanlıurfa İl Müdürlüğünde görev yaptı. Ardından 2017 yılında Bakanlık Merkez teşkilatında farklı birimlerde görev yaptıktan sonra 2019 yılından itibaren belediye atıkları, özel atıkların yönetimi şubelerinde mühendis olarak görev yaptı. 2022 yılında Sıfır Atık Envanter ve Eğitim Şube Müdürlüğü görevinin ardından Sıfır Atık Uygulamaları Daire Başkanı olarak atanmış ve halen bu görevi yürütmektedir.

Okan BAHİRİOĞLU | Head of Zero Waste Implementation Department |

Republic of Türkiye Ministry of Environment, Urbanization and Climate Change |

okan.bahrioglu[at]csb.gov.tr

Okan BAHİRİOĞLU graduated from Atatürk University, Department of Environmental Engineering in 2008. In 2010, he started his career in Kars Provincial Directorate of the Ministry of Environment and Forestry. After working for 2 years, he worked in Şanlıurfa Provincial Directorate between 2012-2017. After working in different department in the Central Organization of the Ministry in 2017, he worked as an engineer in the municipal waste and special waste management branches since 2019. In 2022, after working as Zero Waste Inventory and Training Branch Manager, he was appointed as the Head of Zero Waste Implementation Department and he is still carrying out this duty.